

2014-mi atuutilersussamik Kangaatsiamiit Qaanaaq angullugu upernaakkut appanniarsinnaaneq 01. september-imiit - 29. februar-imut atuuttup, ukiukkut sikuusarnera pillugu tamakkiisumik malitsinneqarsinnaanngitsup naleqqussarnissaa pillugu upernaakkut appanik piniarsinnaanerup maajip qeqqata tungaanut sivitsorneqarnissaanik, Naalakkersuisut sulissuteqaqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(ATASSUT-ip Inatsisartuni ilaasortaataitai, Siverth K. Heilmann aamma Gerhardt Petersen)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq, Karl Lyberth)

1. Siullermeerneqarnera

Siunnersuutigineqarpoq sumiiffimmi Kangaatsiamiit Qaanaamut 2014-imi atuutilersussamik upernaakkut appanik piniartarnek majip qiteqqunnerata tungaanut sivitsorneqassasoq.

Ataatsimut isigalugu Naalakkersuisut sinnerlugit Naalakkersuisooqatigiit uumassusilinnik isumalluutinik isumannaatsumik iluaquteqartarnissaaq pillugu anguniagaasoq innersuussutigissavara, tamatumani timmissat ilagalugit.

Kalaallit Nunaanni timmissat Namminersorerullutik Oqartussat Timmissat illersorneqarnerat piniagaanerallu pillugit nalunaarutaanni nr. 8-mi, 2. marts 2009-meersumi, Inatsisartut inatsisaanni nr. 12-imi, 29. oktober 1999-imeersumik tunngaveqartoq, naapertorlugu aqunneqarpoq kiisalu kingornatigut allannguuteqartinneqartoq tunngavigalugit Kalaallit Nunaanni timmissat aqunneqarput. Timmissanik tamanik piniarnissamut piffissaritat Pinngortitaleriffimmiit uumasut pillugit siunnersuisarnerit tunngaviutinneqartarput, taannaavorlu Arktisk Rådimi timmissat imarmiut pillugit immikkut ilisimasaqatigiit Cbird kiisalu 2008-mi Timmissat pillugit Suleqatigiinniit kaammattuutit tunngaviutinneqartut ilaat. Timmissat pillugit Suleqatigiit KNAPK-miit, TPAK-miit, KANUKOKA-miit, Timmiamiit, Avatamiit, Pinngortitamut Avatangiisinullu Pisorta qarfirmiit kiisalu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfirmiit sinniisoqarput, 2007-imilu Inatsisartut aalajangiinerat naapertorlugu pilersinneqarlutik.

2013-imi Pinngortitaleriffimmiit uumasut pillugit siunnersuineq nutaanerpaaq naapertorlugu, nunap annersaani appat piaqqiortut amerlassusaat suli ikiliartorput. Sumiiffimmi Kangaatsiamiit Upernavik Kujallermut appaqarfik ataasiinnanngorsimavoq taanna Qeqertarsuup Tunuaniippoq, appaqarfillu taanna taamaallaat 1500-nik timmiaqarpoq ulorianartorsiorlutullu nalilernerqarluni. Uummannap eqqaani appaqarfituaasimasooq, appaqarfik Salleg, 1950-imi suli 150.000-inik timmiaqaraluartoq, 80-ikkut naalerneranni appaarulluinnarpoq. Upernaviup eqqaani appaqarfiusimasut marluk, ullumikkut appaarulluinnarsimapput. Naak Upernaviup eqqaani angisuunik akunnattunillu appaqarfeqaraluartoq, Pinngortitaleriffimmiit paasissutissat kingulliit naapertorlugit, Apparsuit appaqarneraasoq, aamma ikiliartorfiuvoq.

Upernaakkut appat Qeqertarsuup Sulluani Upernarviullu eqqaani naammattoorneqarsinnaasut tassaapput sumiiffinni appat piaqqiortut, aamma appat piaqqiortut Qaanaap eqqaanut

timmiaqarfissuarnut ingerlaartut. Siunnersuineq naapertorlugu Qaanaap eqqaa tassatuaavoq Kalaallit Nunaanni appanikkiartorfiusoq. Ajornartorsiut tassaavoq, upernaakkut appaqarfinnit taakkunangaanniit Qeqertarsuup Sulluani Upernavimmilu appanut akuliussimanerat. Sumiiffinni taakkunani timmissat piaqqiortut assigiinngissutaat takuneqarsinnaangilaq, taamaattumillu upernaakkut piniartarnejq sumiiffinni pineqartuni appat eqqugaanissaat ulorianaatilerujussuulluni. Appa timmiaavoq immikkut illuinnartoq, tassami sisamat tallimallu missaannik ukioqaleraangami piaqqiulertarmat ukiullu tamaasa ataasiinnarmik manniliortarluni. Upernaakkut timmiarniarnermi pisaasarpur timmissat inerittut piaqqisinnaasullu, tamatumalu kinguneraa, taamatut piniartarnejq sumiiffinni Qeqertarsuup Sulluani Upernaviullu eqqaani amerlassutsinut akornutaasoq, sumiiffiillu taakku ikiliartorfioreersuupput.

Pinngortitaleriffik maanna sulii allanik naliliivoq, tassa ukiakkut ukiukkullu appanniarnejq imminut attassinnaangitsutut naliliiffigimmagu. Tamanna tunngavigalugu appat ukiuni qulini eqqissisimatilluinnarnejqarnissaat imaluunniit ukiakkut ukiukkullu appanniarnejq sulii annikilliliivigineqarnissaa innersuussutigaa. Tamanna siunnersuinermit sakkortuumik allannguineruvoq tamannalu pisoq assut ilungersunartutut tiguara.

Siuliani pissutsit taaneqartut pissutigalugit upernaakkut appanik piniartarnerup sivitsornissaanut siunnersuut Naalakkersuisut tapersersunnigilaat. Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup Timmissat pillugit Suleqatigiinnik pilersitsinissaq siunniuppaa, 2009-miit timmissat pillugit nalunaarutip nutarternejqarnissaa pillugu. Suliap tamatuma ingerlannejqarnissaa 2014-imi pilersaarutaavoq, kisianni ingerlatsivimmiit maannangaq pisoq ilungersunartoq sapinngisamik sukkanerpaamik naammassineqarnissaata sulissutiginera aallartereerpoq. Iluarsartuussinermi pingaarterutinneqassapput piffissat piniarfissarititaasut misissorneqarnissaat timmiaqarfiillu illersugaanerisa annertusineqarnissaat, assersuutigalugu appaqarfiit. Aammattaaq qulakkeerusuppara, timmiaqatigiinnik allanik piniartarnerup naliliiffigineqarnissaa, siunnersuummik saqqummiussaartut taasaattut assersuutigalugu miternik, timmissat pillugit nalunaarutip nutarternejqarnissaanut atatillugu oqaluuserineqartussat.

Siunnersuuteqartut isumaqatigilluinnarpakka, tassalu sumiiffinni saniatigooralugu inuussutissarsiutigalugulu piniartut sumiiffinni pissutsinut pingaarutilinnik ilisimasaqarmata, ilisimasaqarnerlu tamanna pissutsinut atuuttunut nalunaarutip naleqqussarnejqarnissaanut aalajangiisuulluinnartussaapput. Kalaallit Nunaat nunaavoq angisooq annertuumik allanngorartoq, assersuutigalugu timmissat qaqugukkur erniorfinnut takkuttarnerat allanngorartorujussuuvoq. Taamaattumik pingaaruteqarluinnarpoq sunngiffimmi inuussutissarsiutigalugulu piniartartut allanngortiterilluni sulinermit peqataalluarnissaat, sumiiffinni TPAPP aamma KNAPP aqqutigalugit tusarniaanermi akissuteqaateqarnerisigut.

Matumuuna siunnersuut Inatsisartunut suliarineqartussanngorlugu tunniuppara.